
Bratři a sestry,

je dobře, že je 2. vánočním svátkem svátek svatého Štěpána. Už raná církev umístila památku prvokřesťanského mučedníka do rámce těchto svátků. Máme totiž hned vědět, že Dítě v jeslích není jen k tomu, abychom se nad ním rozněžnili. Vánoce nejsou jen poezií betlémů a časem autentické, hluboce prožívané radosti. Není to jen několikahodinová sváteční atmosféra. Nemáme čekat až do velikonoc, abychom si uvědomili, že víra a následování Krista člověka něco stojí a někdy dokonce i život. Máme to vědět hned. Máme si to uvědomovat už ve chvíli, kdy ještě zní koledy, stromek ještě neopadal a zbytek salátu ještě nestačil zkysnout....

Štěpán je helénistickým židem. Pocházel tedy z oblasti mimo Izrael a jeho mateřskou řečí byla řečtina. Dlouhá desetiletí i staletí byli židé pod nadvládou řeckých vládců. Mnoho z nich ze své někdejší domoviny odešlo. A ti z židů, kteří naopak do Judeje přicházeli z diaspor, neuměli hebrejsky ani aramejsky. Přesto věřili v jediného Boha. Bibli měli do řečtiny přeloženou. Nesli si s sebou ale některé odlišné zvyky, byli liberálnější – třeba v pohledu na chrám. A s židovstvem v Izraeli se dostávali do konfliktů, z nichž některé přetrvaly i do prostředí jeruzalémského křesťanského sboru.

Štěpán je dále jedním ze sedmi diakonů, kteří byli zvoleni proto, aby se v jeruzalémském sboru starali o hmotné potřeby všech. Byla to moudrá reakce na to, že si bratři z řeckého prostředí stěžovali na bratry hebreje, že jejich vdovy přicházejí zkrátka. Problém se asi podařilo zvládnout. Jenže Štěpán evidentně konal víc, nežli jen to, že nosil jídlo. Byl totiž obdařen Boží milostí a mocí a mezi lidmi činil velké divy a znamení. A jak Skutky uvádějí, taky dokonce kázal. Dostane se do konfliktu s několika místními synagogálními společenstvími. Třeba s židy ze synagogy propuštěnců. To byli potomci těch, kteří byli někdy kolem roku 60 před Kristem odvezeni do Říma vojevůdcem Pompejem a prodáni do otroctví. Měli ale štěstí - jejich noví páni je pak propustili a oni se mohli vrátit zpět do svatého města a účastnit se bohoslužby. Proto propuštěnci.

První obvinění z jejich strany se týká chrámu. Měl rouhavě mluvit proti svatému místu a Mojžíšovi. Chápeme, že pro tyto židy byl chrám mnohem významnější. Jejich otcové nějakou dobu chrám neviděli a možná nedoufali, že ho ještě někdy uvidí. A najednou se mohli vrátit. Pro ně byl chrám zcela

zásadním a jedinečným místem, v němž sídlí Hospodin. Štěpán naopak připomíná, že chrám, kde přebývá Bůh, nemůže být zbudován člověkem. „*Mým trůnem je nebe a země je podnožím mých nohou! Jaký chrám mi můžete vystavět, praví Hospodin, a je vůbec místo, kde bych mohl spočinout?*“

Není třeba jen hledět na chrám. Hospodinův ctitel je přece stále poutníkem jako praotcové na poušti včetně Mojžíše. Je třeba ctít Boha srdcem a na každém místě, protože Bůh není vázán jen na jedno jediné. Kdysi Boží lid chrám neměl a přesto se s ním Bůh setkával. Tyto důrazy si Štěpán nevymyslel, je to prorok Izajáš. Ano, máme i my tento kostel. A máme ho rádi. Ale naše křesťanská víra nemůže být spojena jen s ním. Kdybychom ho neměli a museli se scházet třeba někde v pronajaté místnosti, tak bychom vše zabalili?

Druhé obvinění Štěpána se týká Tóry. Rouhá se proti zákonu a chce měnit zvyky a ustanovení, daná Mojžíšem.....

Štěpán se hájí dlouhým kázáním. Projde celou Tóru a připomene, že velké Boží činy se děly v pohanské zemi. Kdykoli se Bůh Mojžíšovi zjevil, bylo to v daleké cizině. Když lid putoval pouští a stavěl s Mojžíšem stánek svědectví, musel ho stále bourat a přenášet. Bůh je přece vždy tam, kam jsi ty, človče - ještě nedošel. A v případě daru Zákona nešlo přece v první řadě o Mojžíše, ale o toho, který skrze něj Zákon dal a skrze něho mluvil. Mojžíš byl jen prostředníkem. Hlásnou troubou. A pak pokračuje přes Jozua, Davida, který chrám taky nepostavil, až teprve Šalomoun.

Štěpán je na první pohled typem náboženského disidenta. Latinské slovo „dissidere“ znamená nesouhlasit. Nemusí ale jít o nějakou rebelii. Disident často jen připomíná jiné důrazy, na které se zapomnělo. Ať už záměrně a plánovitě nebo náhodně. Ani Štěpán nepřináší jiné učení. Jenom připomene Izajášovský důraz, patrně tehdy zapomenutý. Pokud ale ze svatých písem bereme vážně jen něco, a postavíme to jako to jediné důležité a jiné věci ignorujeme, stáváme se sektou. Štěpán není jen ve sporu s židovskou radou. On pranýřuje vládnoucí teologii své země a svého národa.....

Štěpán nastupuje cestu, po které šli pak mnozí jiní. Ti, kteří chtěli připomenout pravdu, která se nehodila. Z okruhu židovských náboženských špiček a jejich věrouky se zápasy o pravdu přestěhovaly do církve, když získala moc. Dějiny připomínají celou plejádu svědků pravdy, kteří připomínali to, nač se zapomnělo nebo zapomenout mělo.

Ale důvodem pro to, že je nakonec Štěpán ukamenován, není teologický spor o chrám ani o Tóru. Není to Štěpánovo prorocké disidentství. Kdo by měl odvahu protestovat, když cituje Bibli ? Štěpán dlouze káže a naslouchá mu mnoho lidí, včetně velekněze. Napětí se vyhrotilo ve chvíli, kdy Štěpán svoje protivníky označil jako pokrytce, jejichž otcové proroky pronásledovali. A zabili i Ježíše. Obvinil je z toho, že odporují Duchu svatému. To už se neposlouchá dobře. Ještě v tuto chvíli by ale mohl svou řeč ukončit a odejít živý. Jeho protivníci vztekale zatínají zuby, když jsou obviněni z vraždy Spravedlivého. Ale pořád to ještě není důvodem, proč by měl zemřít.

Tím důvodem je to, že Štěpán promluví o svém vidění otevřených nebes a Syna Člověka po Boží pravici. To je pro jeho protivníky vrchol rouhání. Členové židovské rady si zacpávají uši a křičí. Vidět takové věci je pro smrtelníka nemožné. A pokud Štěpán tvrdí, že to vidí, pak musí být někým výjimečným, skrze nějž Bůh jedná. Nebo možnost druhá – je to blouznivec a podvodník.

Tady už Štěpán není jenom disidentem, který věčně prudí a jen připomíná zapomenuté nebo překroucené věci. Není už ani jenom horlivým kazatelem, který dobře zná Písmo. Tady se najednou stává tím, kdo prohlásí Ježíše Krista za Syna člověka, sedícího po Boží pravici. Až teprve v tomto okamžiku se ho chopí a vedou na popraviště. Nebesa otevřená a vidění Syna člověka, to je rozhodující chvíle zlomu. V tomto okamžiku je rozhodnuto o jeho ukamenování.

A ve chvíli skonu se dokonce k Ježíši pomodlí a osloví jej „Pane“. Jeho okamžik smrti nápadně připomíná chvíli, kdy umírá Kristus sám. S jedním podstatným rozdílem: Kristus se na kříži modlil k Bohu. Štěpán se modlí k Ježíši a oslovuje ho: Pane. Přisuzuje mu božskou poctu. On pro něj není jen tak nějaký rabbi, ač úctyhodný. Je jeho Pánem, který ho přijme. A tak jako jeho Pán – i on umírá se slovem odpuštění na rtech. Ježíš je jeho Pánem, který odpouští viníkům jejich viny. Pane Ježíši, přijmi mého ducha. Pane, odpusť jim tento hřích...

Co vlastně křesťanství přineslo nového? Tuto otázku jsme kdysi řešili s pár přáteli. „Lásku“ – řekl jeden. Ale vždyť té je ve společenství staré smlouvy dost. Tak milost a odpuštění – řekl někdo jiný. Ale vždyť přece i Izraelec spoléhal na Boží odpuštění a milost. A pak to jeden z nás vyřkl: Jedině to, že Mašíach je Ješua. Mesiáš je Ježíš. On je Syn člověka a Syn Boží, Spasitel a Pán. Jedné podstaty s Bohem. Tady toto vyznání činí křesťana křesťanem. Pro toto vyznání umírá Štěpán a po něm mnoho dalších svědků.

Tohle je i naše vyznání víry. Mesiáš je Ježíš. To je taky její největší tajemství i radostná zpráva, ze které žijeme a na které náš život stojí. To malé Dítě v jeslích je náš Pán a Spasitel, Syn člověka a Syn Boží. Takto je titulován Ježíš Kristus. Je to ten dávno předpověděný a proroky ohlášený a v těle příšlý. K této víře jsme byli pozváni a máme poslání ji předávat, k ní zvat i počítat s důsledky. Amen.

Modlitba: *Pane Bože, dal jsi svého Syna na svět nejen abychom ho přivítali, ale abychom ho následovali za všech okolností života jako svého Pána. Ať už budou příznivé nebo nepříznivé a nesnadné. Dal jsi svého Syna, abychom se ti neztratili. Dej, ať v nás tato touha jít za ním nepohasne ve chvíli, kdy vánoce skončí. Amen.*